V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **221** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 29 oktober 2009 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van de dames Vera Van der Borght en Patricia Ceysens,
de heer Peter Gysbrechts
en de dames Mieke Vogels en Patricia De Waele

betreffende de oprichting van een uitleendienst voor hulpmiddelen binnen het Vlaams Agentschap voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap

verzendcode: WEL

TOELICHTING

1. Het huidige wettelijke kader

Het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) bepaalt in artikel 6 de taken die het agentschap opneemt. Daaronder valt "2° het organiseren van de rechtstreekse individugerichte personele, materiële en financiële ondersteuning aan personen met een handicap, en het financieren van deze vormen van ondersteuning.". Op grond van dat artikel voorziet het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap, de tenlasteneming. Het principe daarbij is dat wanneer de persoon met een handicap een hulpmiddel aanvraagt, er wordt onderzocht voor welk hulpmiddel op de refertelijst de betrokkene, gelet op zijn handicap, een tenlasteneming kan ontvangen. De refertelijst is een lijst met hulpmiddelen waaraan een refertebedrag of maximumbedrag van tegemoetkoming is verbonden. De persoon met een handicap koopt bij een positief antwoord op zijn aanvraag het hulpmiddel en op voorlegging van de factuur betaalt de provinciale afdeling van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap de kostprijs van het hulpmiddel of het refertebedrag terug.

Het besluit van 13 juli 2001 voorziet ook in andere vormen van tenlasteneming. Artikel 22 bepaalt immers "Het Fonds bepaalt de voorwaarden voor de recuperatie en het hergebruik van de materiële bijstand.".

Het Fonds heeft die voorwaarden nooit bepaald, waardoor in de praktijk hulpmiddelen niet worden gerecupereerd, laat staan hergebruikt op enige wijze.

2. Het idee van recuperatie en hergebruik

Het idee van recuperatie en hergebruik is niet nieuw.

Open Vld diende op 10 januari 2001 bij monde van Patricia Ceysens en Koen Helsen een voorstel van decreet tot aanpassing van het decreet van 27 juni 1990 in om een verhuurcentrale binnen het toenmalige Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap te installeren (*Parl. St.* Vl. Parl., 2000-01, nr. 523/1).

Dat idee vond blijkbaar ingang bij de toenmalige minister van Welzijn, want het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten voor individuele materiële bijstand tot sociale integratie ten gunste van de personen met een handicap, legt het toenmalige Vlaams Fonds op de voorwaarden voor de recuperatie en het hergebruik van de materiële bijstand te bepalen.

Uit het antwoord van de toenmalige minister van Welzijn Mieke Vogels op een vraag van volksvertegenwoordiger Ann De Martelaer stelde de minister dat zij in een brief van 14 januari 2002 aan het Vlaams Fonds de opdracht had gegeven om een concept van recuperatie en hergebruik van hulpmiddelen op te zetten (schriftelijke vraag nr. 82 van 17 januari 2003). Om die opdracht uit te voeren werd er binnen de ad-hoccommissie Individuele Bijstand en Sociale Integratie een werkgroep opgericht. Die deed een bevraging van organisaties die zich bezighouden met hulpmiddelen en aanpassingen. Van de 313 bevraagde organisaties stuurden er 62 een antwoord terug. Van die 62 verhuurden 16 organisaties hulpmiddelen. De werkgroep diende op 3 december 2002 een voorlopig eindrapport in. Op basis van dat eindrapport heeft het Bureau de administratie van het Vlaams Fonds de opdracht gegeven een experiment op te zetten om de principes van hergebruik in de praktijk te onderzoeken. Wat er van dat experiment uiteindelijk is gekomen, is niet duidelijk.

Uit het antwoord van de toenmalige minister van Welzijn op een vraag van volksvertegenwoordiger Sonja Becq met betrekking tot de bevraging van organisaties en bedrijven die zich bezighouden met het uitlenen van hulpmiddelen, werd enige informatie gepuurd met betrekking tot de manier van recuperatie, het type van hulpmiddelen dat gerecupereerd wordt, en de organisaties die zich ermee bezighouden (schriftelijke vraag nr. 179 van 25 april 2003). Van de 34 bedrijven en organisaties die op een of andere manier actief zijn op het vlak van het hergebruik van hulpmiddelen werkt het grootste aantal met verhuur, daarna met tweedehands hulpmiddelen en vervolgens met het uitlenen van hulpmiddelen. De organisaties verkrijgen deze hulpmiddelen door ze nieuw aan te kopen, door aankoop van tweedehandse hulpmiddelen of door schenking.

De hulpmiddelen die het meest werden opgegeven, zijn rolstoelen – zowel manuele als elektronische –, tilsystemen, trapliften, omgevingscontrolesystemen, ICT-besturingssystemen en antidecubitusmateriaal.

Van 1 september 2004 tot 31 augustus 2005 verrichtte de ALS Liga (ALS: amyotrofe lateraal sclerose) in opdracht van het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap een onderzoek inzake recuperatie van hulpmiddelen. Uit het onderzoek van de ALS-Liga bleek dat gedurende de periode van het onderzoek 192 hulpmiddelen werden uitgeleend aan 76 personen met een duurtijd die varieerde van minder dan één maand tot meer dan tien maanden. 158 hulpmiddelen werden 192 keer uitgeleend. 30% van de hulpmiddelen behoefde individuele aanpassingen door professionelen, voor 32% van de hulpmiddelen was een opleiding nodig in het leren gebruiken van het hulpmiddel, in 46% van de gevallen was er één of meer verplaatsing nodig hetzij door de liga hetzij door professionelen. De kostprijs van die 192 hulpmiddelen als zij nieuw zouden moeten worden aangekocht, werd door de liga geraamd op 850.000 tot 1.000.000 euro.

De beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap voor de periode 2008-2010 maakt opnieuw melding van een recuperatieproject, specifiek voor de doelgroep van ALS-patiënten: “Het VAPH past de regelgeving van het VAPH aan de nieuwe RIZIV-nomenclatuur (RIZIV: Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering) aan voor wat betreft de rolwagens. In de rand hiervan bekijkt het VAPH wat dient te gebeuren met het recuperatieproject en één of andere vorm van snelprocedure voor hulpmiddelen voor sneldegeneratieve aandoeningen (SDA).”

De opdracht van het VAPH om de voorwaarde van recuperatie en hergebruik te bepalen is in het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 gehandhaafd. In dat besluit wordt gepoogd tegemoet te komen aan een aantal andere bestaande knelpunten met betrekking tot de materiële individuele bijstand. Artikel 18 van dat besluit heeft artikel 22 van het besluit van 13 juli 2001 niet geschrapt, maar heeft enkel de naam van het Vlaams Fonds aangepast aan de huidige naam van de instelling, zijnde het VAPH.

Dat doet vermoeden dat de decreetgever nog altijd het idee van recuperatie en hergebruik van hulpmiddelen niet opgegeven heeft. Na negen jaar enkel op papier te hebben bestaan, wordt het evenwel tijd dat het ook gerealiseerd wordt.

3. Recuperatie en terbeschikkingstelling van hulpmiddelen

3.1. Recuperatie van hulpmiddelen

De organisatie van een uitleendienst voor hulpmiddelen veronderstelt dat zo’n uitleendienst beschikt over een reeks van hulpmiddelen.

Een belangrijk deel van de hulpmiddelen waarover een uitleendienst beschikt, komt er via de aankoop van nieuwe hulpmiddelen. Die hulpmiddelen die worden geleend, keren uiteraard terug zodra de ontlener geen gebruik meer kan, wil of hoeft te maken van het hulpmiddel.

Daarnaast is er de mogelijkheid van recuperatie van hulpmiddelen.

Vandaag kopen mensen, na goedkeuring door het VAPH, een hulpmiddel aan en neemt het VAPH de kosten geheel of ten dele ten laste. Op een gegeven moment maakt de persoon met een handicap daar geen gebruik meer van, bijvoorbeeld omdat hij recht heeft op een nieuw hulpmiddel, omdat hij behoefte heeft aan een ander hulpmiddel of omdat hij overleden is. Vandaag gaan die hulpmiddelen veelal verloren. Ze worden weggegooid, ze worden aangeboden op de tweedehandsmarkt of ze worden geschonken aan organisaties die werken met personen met een handicap.

Het zou interessant zijn als de uitleendienst voor hulpmiddelen die hulpmiddelen zou kunnen recupereren. Heel wat van die hulpmiddelen zijn immers nog in goede staat. Een aantal is uiteraard versleten en voor die groep is recuperatie niet rendabel.

Uiteraard zal de stroom van recuperatie voor een belangrijk deel stilvallen wanneer de uitleendienst wordt ingevoerd voor een aantal hulpmiddelen. Er zullen evenwel altijd hulpmiddelen moeten worden aangekocht en dus ook kunnen worden gerecupereerd. Het gaat enerzijds om hulpmiddelen waarvoor een tenlasteneming in de kostprijs geldt, die niet meer worden gebruikt, maar die kunnen worden gerecupereerd omdat ze nog in goede staat zijn. Het gaat anderzijds om hulpmiddelen die werden aangekocht met private middelen, dus zonder tegemoetkoming in de kosten door het VAPH, en die op een gegeven ogenblik worden geschonken door de eigenaar of zijn erfgenamen.

Hier bieden zich ook mogelijkheden aan voor de Bijzondere Bijstandscommissie. Wanneer een persoon met een handicap een hogere tenlasteneming vraagt, gelet op zijn financiële situatie, dan kan ook gebruik gemaakt worden van de uitleendienst indien het betreffende hulpmiddel daar aanwezig is. Zoniet, dan wordt uiteraard de hogere tenlasteneming toegekend indien voldaan is aan de voorwaarden. Hetzelfde geldt voor de aanvragen voor hulpmiddelen die niet voorkomen op de refertelijst.

We stellen voor om de hulpmiddelen waarvan de tenlasteneming de totale kosten van de aankoop bedraagt, verplicht te laten recupereren. Het gaat immers niet op die middelen tweedehands te verkopen als de overheid de totale kosten van de aankoop heeft gesubsidieerd.

Voor de groep van hulpmiddelen waarvan de tenlasteneming door het VAPH slechts een deel van de reële kostprijs bedroeg, kan er geen verplichting tot recuperatie worden ingevoerd. Hier bestaat uiteraard wel de mogelijkheid dat de hulpmiddelen worden geschonken aan de uitleendienst. Heel veel mensen zijn ook blij dat de hulpmiddelen die niet langer dienstbaar zijn, nog een zinvolle bestemming krijgen.

3.2. De uitleendienst voor hulpmiddelen

De minister zou naast het bestaande systeem van tenlasteneming van kosten van aankoop een tweede systeem van hulpmiddelenvoorziening kunnen installeren.

Voor een welomschreven groep van hulpmiddelen zou het VAPH in dat geval niet langer voorzien in een tenlasteneming van de kostprijs, maar zou het hulpmiddelen via de uitleendienst voor hulpmiddelen ter beschikking stellen.

Voor die terbeschikkingstelling zou een soortgelijke procedure als voor de tenlasteneming kunnen worden uitgewerkt, namelijk de aanvraag bij het VAPH en de procedure via het multidisciplinair team (MDT) en de provinciale evaluatiecommissie (PEC). De indieners stellen evenwel voor om te voorzien in de mogelijkheid om het uitlenen van het hulpmiddel onmiddellijk mogelijk te maken. Na het beëindigen van de procedure kunnen de huurgelden geheel of gedeeltelijk worden terugbetaald door het Vlaams Agentschap.

De terbeschikkingstelling kan gratis zijn wanneer het gaat over een hulpmiddel waarvoor vandaag de tenlasteneming gelijk is aan de kostprijs, maar kan ook gepaard gaan met een

huurbedrag voor die hulpmiddelen waarvoor de tenlasteneming lager ligt dan de kostprijs.

De refertelijst zal bijgevolg moeten worden aangepast indien dit systeem wordt ingevoerd en voorzien in een refertebedrag voor de kosten van de terbeschikkingstelling.

De indieners zijn van mening dat het ter beschikking stellen aan personen met een handicap heel wat voordelen kan opleveren:

1) Oplossing voor tijdelijke behoefte

Personen met een handicap hebben soms, in het kader van een opleiding, tijdelijk een bepaald toestel nodig, goed wetende dat die behoefte tijdelijk is. Vandaag doen opleidingscentra inspanningen om het toestel zelf aan te kopen, maar vaak is de investering niet lonend omdat een voldoende gebruik door latere cursisten niet altijd gegarandeerd is.

Eenzelfde situatie is denkbaar voor gehandicapten die wegens een progressieve handicap slechts tijdelijk een bepaald type toestel nodig hebben. De ALS Liga heeft een eigen uitleendienst opgezet omdat de administratieve belasting en de termijnen die gelden bij het Vlaams Agentschap het voor personen met ALS onmogelijk maken een beroep te doen op individuele materiële bijstand. De administratieve procedure is namelijk zo lang dat de persoon met ALS inmiddels al een ander hulpmiddel nodig heeft dan het aangevraagde omdat de ziekte zo snel evolueert.

Ten slotte stellen we vast dat hulpmiddelen voor kinderen eveneens slechts tijdelijk kunnen worden gebruikt. Zij groeien immers snel waardoor hulpmiddelen niet meer voldoen.

2) Voorkomen van verspilling van kostbare middelen

Aangekochte hulpmiddelen die slechts tijdelijk kunnen worden gebruikt, worden ofwel weggegooid ofwel als tweedehands doorverkocht. Hetzelfde geldt voor hulpmiddelen die na de afschrijvingsperiode volgens de reglementering van het Vlaams Agentschap vervangen mogen worden door nieuwe hulpmiddelen. Die hulpmiddelen zijn niet altijd versleten of stuk. Sommige zijn nog in zeer goede staat. Met het weggooien of de verkoop, gaan uiteindelijk ook veel overheidsmiddelen verloren terwijl het hulpmiddel nog dienstig zou kunnen zijn voor andere personen met een handicap.

3) Experimenteren met hulpmiddelen

Uit een recent verslag van het Rekenhof blijkt dat veel hulpmiddelen waarvoor een aanvraag is ingediend, uiteindelijk niet worden aangekocht of niet worden gebruikt. Dat wijst er volgens het Rekenhof op dat de multidisciplinaire teams te weinig aandacht hebben voor de individuele behoeften, verwachtingen en mogelijkheden van de persoon met een handicap (*Parl. St.* Vl. Parl., 2009, nr. 37-B/1).

Een uitleendienst voor hulpmiddelen heeft het voordeel dat personen met een handicap makkelijker kunnen experimenteren met een hulpmiddel. Vandaag is dat experimenteren zeer beperkt in tijd. Het is niet makkelijk voor een persoon met een handicap het meest geschikte hulpmiddel te kiezen. Bij een aankoop is de keuze definitief. Slechts na verloop van enige tijd kan men een ander hulpmiddel aankopen. Bij het ter beschikking stellen van een hulpmiddel kan men makkelijker het hulpmiddel inruilen voor een ander, meer geschikt hulpmiddel.

4) Goedkoper alternatief

De mogelijkheid een toestel te ontlenen in plaats van te kopen, kan ook voor de persoon met een handicap een belangrijke daling van de kosten betekenen. Vandaag is de tenlasteneming niet voor elk hulpmiddel gelijk aan de kostprijs. Dat heeft tot gevolg dat de persoon met een handicap zelf nog een deel van de kosten moet financieren. In geval van

ontlening kunnen die kosten worden beperkt en/of gespreid worden in de tijd, terwijl de aankoop een grote investering is die ineens gedaan moet worden. Voor personen met een beperkt inkomen is dat een niet onbelangrijk voordeel.

4. Welke hulpmiddelen komen in aanmerking

Het is evident dat niet elk hulpmiddel geschikt is voor uitlening. Voor sommige is de gebruiksduur te kort, voor andere zijn er hygiënische problemen. Een goed criterium bij het bepalen van welke hulpmiddelen voor terbeschikkingstelling in aanmerking komen, is dat van de gebruiksduur. Indien de gebruiksduur korter is dan de afschrijvingsperiode, dan is het wellicht interessant het toestel te huren in plaats van het aan te kopen en voor de overheid om het te verhuren in plaats van voor elke persoon met een handicap een deel van de kosten van de aankoop ten laste te nemen.

Ongetwijfeld kan in samenwerking met het werkveld, in het bijzonder met de organisaties die actief zijn in het uitlenen van hulpmiddelen, het verstrekken van advies met betrekking tot hulpmiddelen en de organisaties ten behoeve van personen met een handicap, vrij gemakkelijk een eerste lijstje van dergelijke hulpmiddelen worden opgesteld.

De indieners van dit voorstel verwachten niet dat het VAPH onmiddellijk met een definitieve lijst van hulpmiddelen voor zijn uitleendienst voor hulpmiddelen begint. Zij stellen voor dat met een eerste groep van hulpmiddelen wordt gestart en dat, rekening houdend met de ervaring die wordt opgedaan, het systeem desgewenst wordt uitgebreid tot andere hulpmiddelen.

5. Hygiënische behandeling, onderhoud en aanpassing voor volgend gebruik

Het ter beschikking stellen van toestellen brengt natuurlijk ook mee dat toestellen die worden ingeleverd, achteraf hygiënisch moeten worden behandeld met het oog op het volgende gebruik, en soms kleine herstellingen behoeven of aanpassingen aan de nieuwe gebruiker. In antwoord op de schriftelijke vraag van volksvertegenwoordiger Vera Van der Borght van 4 september 2009 stelt de minister dat dat substantiële kosten met zich meebrengt.

Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn dat het Vlaams Agentschap dat zelf zou doen. Het lijkt logisch dat zij daarvoor overeenkomsten sluit met organisaties.

Talloze mogelijkheden dienen zich vandaag aan omdat heel wat organisaties op dit terrein actief zijn, namelijk de verdeling van hulpmiddelen en opleiding om te leren werken met de hulpmiddelen. Zonder limitatief te willen zijn, sommen we enkele mogelijke partners voor het Vlaams Agentschap op.

De ALS Liga stelt vandaag de nodige hulpmiddelen voor haar leden ter beschikking, zorgt voor de opleiding en begeleiding, aanpassing van de hulpmiddelen en de aflevering bij de leden. Voor de stockage deed ze jarenlang beroep op de vzw MODEM. De vzw MODEM, een initiatief van de Stichting Kinsbergen, doet aan adviesverlening en adviesondersteuning via consultaties en biedt een bijscholingsaanbod aan wat betreft materialen inzake ondersteunende communicatie voor personen met een handicap.

Zowat alle ziekenfondsen in ons land hebben ook mediotheken waar zij hulpmiddelen aan patiënten verhuren en verkopen. Daar zijn vaak ergotherapeuten in dienst die de mensen een stuk begeleiding bieden in het gebruik van de hulpmiddelen. Die taak sluit aan bij artikel 20, 3°, van het Woonzorgdecreet waarbij regionale dienstencentra de opdracht hebben materiële en immateriële hulpverlening en dienstverlening binnen het bereik te brengen van gebruikers en mantelzorgers. Het lijkt ons niet onmogelijk hun een opdracht toe te vertrouwen in het kader van de verdeling van de hulpmiddelen en adviesverstrekking.

Bandagisten verkopen vandaag heel wat hulpmiddelen. Het is wellicht mogelijk om in het kader van een verhuurregeling hun een rol te geven in de distributie van hulpmiddelen en de begeleiding en opleiding van de gebruikers.

Voor hygiënisch onderhoud en herstellingen kan een beroep gedaan worden op beschutte en sociale werkplaatsen.

Zonder vast te leggen hoe de ontleenpunten er moeten uitzien, moet het voor het VAPH perfect mogelijk zijn een netwerk van ontleenpunten te creëren, gelet op het ruime aanbod van organisaties die vandaag al actief zijn op dit vlak. We stellen vast dat de ALS Liga als patiëntenorganisatie zonder structurele subsidiëring erin slaagt hulpmiddelen gratis uit te lenen aan haar leden.

6. Het RIZIV

Terecht stelt de minister in antwoord op de schriftelijke vraag nr. 13 van Vera Van der Borght van 4 september 2009 dat het RIZIV niet buiten beschouwing mag worden gelaten omdat het VAPH residuair werkt ten aanzien van het RIZIV voor een aantal hulpmiddelen. De indieners vragen dan ook in dit voorstel van resolutie om die samenwerking te intensifiëren, maar ook om zich niet te verschuilen achter het RIZIV voor die hulpmiddelen waarvoor het Vlaams Agentschap volledig bevoegd is.

Vera VAN DER BORGHT

Patricia CEYSENS

Peter GYSBRECHTS

Mieke VOGELS

Patricia DE WAELE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) vandaag enkel voorziet in een tenlasteneming van de gehele of gedeeltelijke kostprijs van individuele materiële bijstand;

– overwegende dat artikel 22 van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2001 tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap, het Vlaams Agentschap belast met het bepalen van de voorwaarden voor de recuperatie en het hergebruik van de materiële bijstand en dat die opdracht recentelijk werd bevestigd door het wijzigingsbesluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008;

– overwegende dat sommige hulpmiddelen slechts tijdelijk gebruikt worden en daarna gewoon weggegooid of tweedehands verkocht worden;

– overwegende dat dat een verspilling is van overheidsmiddelen en dat die verspilling zou kunnen worden vermeden door bepaalde hulpmiddelen te recupereren en ter beschikking te stellen van de personen met een handicap;

– overwegende dat sommige organisaties reeds effectief hulpmiddelen gratis ter beschikking stellen of verhuren aan hun leden en die leden begeleiden bij het gebruik ervan;

– vraagt de Vlaamse Regering:
1° binnen het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap een uitleendienst voor hulpmiddelen op te richten die hulpmiddelen ter beschikking stelt aan personen met een handicap;
2° snel een eerste groep van hulpmiddelen in kaart te brengen die voor hergebruik in aanmerking komen;
3° de nodige samenwerkingsovereenkomsten te sluiten met organisaties voor het hygiënisch behandelen na gebruik, en het herstellen en aanpassen en ter beschikking stellen van de hulpmiddelen voor de nieuwe gebruiker;
4° een experiment op te starten met betrekking tot de recuperatie van hulpmiddelen;
5° de refertelijst voor hulpmiddelen aan te passen door te voorzien in een tenlasteneming voor hulpmiddelen die ter beschikking worden gesteld;
6° het overleg met het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) te intensifiëren voor die hulpmiddelen waarvoor het VAPH residuair ten aanzien van het RIZIV optreedt, met de bedoeling na te gaan welke van de hulpmiddelen voor hergebruik in aanmerking komen.

Vera VAN DER BORGHT

Patricia CEYSENS

Peter GYSBRECHTS

Mieke VOGELS

Patricia DE WAELE